

Nr 248.

Av herrar **Anderson** i Råstock och **Strid**, i anledning av Kungl.

Maj:ts proposition, nr 95, med förslag till lag om expropriation m. m.

Med anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 95 med förslag till lag om expropriation m. m. tillåta vi oss avgiva följande motion.

I en av huvudstadens morgontidningar lästes den 27 mars följande: »De småländska torvmossarna ha börjat stiga i pris. Långväga spekulanter resa omkring för att på ort och ställe undersöka torvmossarna, men bönderna, som ana, att de gömt på något värdefullt, vilja inte sälja, utan dyrka upp priset på mossarna». Tidningen sluter därav: »Spekulationen är sålunda redan i full gång innan ännu torvfrågan är löst».

Liknande notiser ha redan tidigare observerats i pressen, och det saknas ej heller uppgifter om att till och med utländskt kapital hållit sig framme i ändamål att för en billig penning förvärva svensk jord, som kan antagas bliva värdefull. Enligt uppgifter, som torde vara fullt tillförlitliga, innehaves för närvarande äganderätten till omkring 20,000 hektar mossar direkt eller indirekt av utländskt kapital. Även om man utgår från att sannolikt endast den mindre delen av denna areal utgöres av bränntorvmossar, så framgår dock otvetydigt den tendens till även utländsk spekulation, som ovan antytts.

I utlandet har den stora vikten av att det allmännas intresse tillvaratages i avseende å jämväl torvmossar allmänt insetts. Så lärers t. ex. såväl i Holland som Tyskland särskild lagstiftning om mossars utnyttjande vara förhanden, och enligt uppgift torde man i Norge snart vara färdig att lagstifta angående förvärv av större mossar, i det att lagförslag redan skall finnas utarbetat.

Även om det i samband med i prop. nr 95 framlagda förslag till lag om expropriation icke kan upptagas, vare sig frågan om vad som bör

Bihang till riksdagens protokoll 1916. 4 saml. 113 häft. (Nr 248—252.) 1

iakttagas för ett *rationellt* utnyttjande av våra bränntorvmossar, eller frågan om bestämmelser rörande *förvärv* av dylika, torde dock därutav ingalunda följa, att man bör underlåta att nu göra vad göras kan, och anse vi fördenskull att ett införande av rätt till expropriation för torvindustriens behov kan ifrågasättas.

Ett förhållande, som vi i detta sammanhang icke anse oss kunna uraktlåta att beröra, är *det värde*, som borde beräknas för den händelse att vid förvärv av torvmosse för det allmännas räkning eller för företag av större gagn för orten det skulle behöva anlitas expropriationsförfarande. Även om man, från samhällelig synpunkt sett, borde hava full rätt att, vid expropriation av en torvmosse, som i ägarens hand varit fullkomligt eller i det närmaste värdelös, endast taga hänsyn till det intrång och de övriga olägenheter, som genom mossens exploaterande i syfte att åstadkomma billigt bränsle åsamkas innehavaren-ägaren, och alltså för ringa eller helt liten ersättning förvärva torvmosse, torde med nuvarande samhällsförhållanden en dylik inlösningsgrund hava ringa utsikt att bliva av statsmakterna fullt godkänd, och anse vi oss därför för det närvarande icke böra ifrågasätta ett helt införande av en sådan värderingsprincip.

Under alla förhållanden, och då väl i grunden ett expropriationsförfarande avser att tjäna stora allmänna intressen genom åstadkommande av så rimliga inlösningsvillkor som möjligt, anse vi oss böra på det kraftigaste framhålla vikten av att vid bestämmande av inlösningspris vid expropriation av torvmossar största möjliga hänsyn måtte tagas till här anförda samhälleliga synpunkter. Vi anse oss ha så mycket större anledning att framhålla detta, som redan i gällande lag och även i det nu framlagda lagförslagets paragraf 10 med full rätt fastslagits principen om, att vad som företagits i avsikt att otillbörligt höja expropriationsersättning, icke må tagas i beräkning vid ersättnings bestämmande.

Samma grundsyn skall enligt vår mening anläggas vid värdering av torvmosse som inköpts i spekulationssyfte och alltså i sådant fall icke hänsyn tagas till genom spekulation uppkommen konstlad värdestegring.

Vi anse således fullt berättigat och av behovet oundgängligen påkallat, att från det allmännas sida åtgärder vidtagas, som åtminstone i någon mån äro ägnade att motverka ett hänsynslöst uppjobbande av priset på våra för bränntorvstillverkning tjänliga mossar, emedan eljest enligt vårt förmenande en utav de viktigaste, för att icke säga den viktigaste förutsättningen för en rationellt bedriven torvindustri, nämligen tillgången på för ändamålet lämpliga mossar till rimligt pris, äventyras.

En dylik åtgärd, som torde vara ägnad att något avkyla spekulationslusten i fråga, är helt säkert ett införande av torvmossar som expro-

priationsobjekt i den av Kungl. Maj:t i proposition nr 95 föreslagna nya expropriationslagen och därjämte vissa normer att följa vid fastställande av expropriationsvärde.

Med stöd av vad ovan anförts tillåta vi oss alltså hemställa,

1) att riksdagen ville besluta att paragraf 1 mom. 12 första stycket i lagen om expropriation måtte er-
hålla följande lydelse: »för linbana — — — —
— — — orten», så ock för torvindustri, därest fråga
är om företag, vilket prövas vara till större gagn för
det allmänna.

2) att till paragraf 10 måtte göras följande tillägg:

Vid expropriation av torvmosse må vid faststäl-
lande av expropriationsersättning icke heller tagas i be-
räkning värdestegring, som uppkommit genom köp och
försäljning i spekulationssyfte, utan endast till det värde,
som torvmossen i och för sig kan anses innehava.

Anhålles, att vederbörande utskott måtte vidtaga de förändringar i
formuleringen, som anses erforderliga.

Stockholm den 5 april 1916.

Anders Anderson
i Råstock.

Carl O. Strid.
